

V. DUSZPASTERSTWO LITURGICZNE

Ks. Adam Wodarczyk

Formacja służby liturgicznej w ramach Krajowego Duszpasterstwa Służby Liturgicznej w Polsce w ujęciu sługi Bożego ks. dra hab. Franciszka Blachnickiego

Wstęp

Działalność w Krajowym Duszpasterstwie Służby Liturgicznej była ważnym etapem życia i działalności ks. Blachnickiego. Wpłynął on bowiem w znaczący sposób na duszpasterstwo służby liturgicznej w Polsce. Wprowadził w jego ramy program dziesięcioletniej formacji męskiej i żeńskiej służby liturgicznej, który został przyjęty jako metoda formacyjna Krajowego Duszpasterstwa Służby Liturgicznej w Polsce. Zagadnienie to zostanie omówione w drugiej części artykułu. Jednak aby w pełni zrozumieć przyczyny zaangażowania ks. dra hab. Franciszka Blachnickiego w tworzenie programu formacyjnego męskiej i żeńskiej służby liturgicznej, trzeba ukazać, w wielkim skrócie, całościowe zaangażowanie ks. Blachnickiego w działalność Krajowego Duszpasterstwa Ministrantów, przemianowanego w 1967 r. w Krajowe Duszpasterstwo Służby Ołtarza, a 1971 r. na Krajowe Duszpasterstwo Służby Liturgicznej. Zagadnienie to omawia pierwsza część artykułu.

1. Krajowe Duszpasterstwo Służby Liturgicznej

W 1963 r. ks. Blachnicki po obronie pracy licencjackiej dotyczącej metody przeżyciowej dziecięcych rekolekcji zamkniętych¹ oraz wznowieniu oaz rekolekcyjnych szukał możliwości rozpropagowania swoich przemyśleń dotyczących pracy formacyjnej z dziećmi i młodzieżą. Ponieważ w latach 50-tych rozpoczął pracę duszpasterską z ministrantami, dlatego pracując naukowo na KUL w Katedrze Katechetyki oraz organizując centrum życia religijnego w Krościenku, szukał możliwości powrotu do pracy z ministrantami. Okazja taka nadarzyła się w 1964 r., kiedy decyzją KEP zostało powołane Krajowe Duszpasterstwo Ministrantów pod przewodnictwem ks. J. Wurcela, salezjanina z Wrocławia oraz protektorem biskupa P. Latuska, sufragana wrocławskiego². Stworzenie Krajowego Duszpasterstwa Ministrantów pozwoliło rozpocząć pracę nad ujednoczeniem i stworzeniem zasad duszpasterstwa ministrantów w Polsce. Ks. Blachnicki od samego początku aktywnie włączył się w te prace, które wytyczały kierunki duszpasterstwa ministrantów. Z czasem Krajowe Duszpasterstwo Ministrantów zostało przemianowane na Krajowe Duszpasterstwo Służby Ołtarza, a w końcu nazwano je Krajowym

¹ F. Blachnicki, *Metoda przeżyciowo-wychowawcza dziecięcych rekolekcji zamkniętych*. Studium pedagogiczno-pastoralne. Mps. Lublin 1963. BKUL.

² *Sprawozdanie z ogólnopolskich spotkań diecezjalnych duszpasterzy ministrantów*. I. 26 V 1964 Wrocław, II. 9 III 1965 Częstochowa, III. 14 IX 1965 Lublin. Mps. AKDSL. Tezka Spotkania duszpasterzy diecezjalnych i zakonnych.

Duszpasterstwem Służby Liturgicznej³.

Ks. Blachnicki w pierwszych latach istnienia KDSL zaprezentował koncepcje, które stały się fundamentem dla duszpasterstwa służby liturgicznej w Polsce⁴. W trakcie pierwszego spotkania KDSL, 26 V 1964 r. we Wrocławiu, przedstawił przesłanki metodyczne i merytoryczne dla ujednoczenia formacji ministrantów w Polsce⁵. Uznał, że w poszukiwaniu obiektywnych norm i zasad duszpasterstwa ministrantów trzeba kierować się wskazaniem teologii pastoralnej, natomiast liturgia powinna stać się pierwszą zasadą duszpasterstwa ministrantów, określającą jego istotę, cel, program i metody. Postulował w pracy z ministrantami wprowadzenie stopni służby ministranckiej oraz stosowanie kryteriów psychologicznych w dopuszczaniu chłopców do służby liturgicznej⁶. W 1965 r. przygotował „Wytyczne dla duszpasterstwa ministrantów”⁷, które spotkały się z wielkim uznaniem i zostały zatwierdzone przez KEP jako ujednoczony dla diecezji polskich projekt formacji służby liturgicznej⁸ oparty na zasadzie „wychowanie do liturgii – wychowanie przez liturgię”⁹. Na podstawie najnowszych dokumentów dotyczących posoborowej odnowy liturgicznej opracował instrukcję dotyczącą służby ministrantów w odnowionej liturgii Mszy świętej¹⁰. Wpływał również na merytoryczny kształt odbywających się dwa razy w roku spotkań diecezjalnych duszpasterzy ministrantów, podczas których miała miejsce analiza doku-

³ F. Blachnicki, *Sprawozdanie z XVI spotkania diecezjalnych duszpasterzy służby liturgicznej*. CT 44 (1974) z. 3, s. 63-66; tenże, *Rozwój koncepcji duszpasterstwa służby liturgicznej w Polsce w latach 1964-74. Próba syntezy w obliczu dziesięciolecia*. Mps. AKDSL. Teczka Duszpasterstwo Służby Liturgicznej. Nazwa „Krajowego Duszpasterstwa Służby Liturgicznej” ulegała ewolucji. W latach 1964-67 nosiło ono nazwę Krajowe Duszpasterstwo Ministrantów. Pod koniec 1967 r. Konferencja Episkopatu Polski zatwierdziła nazwę „Krajowe Duszpasterstwo Służby Ołtarza”. Od 1971 r. zatwierdzono nazwę „Krajowe Duszpasterstwo Służby Liturgicznej”. Na spotkaniu tym ogłoszono, że Episkopat Polski zatwierdził postulowaną na XII spotkaniu duszpasterzy służby liturgicznej w Leżajsku, w dniach 25-26 X 1970, zmianę nazwy „Służba Ołtarza” na „Służba Liturgiczna”. W dalszej części będziemy posługiwali się ostateczną wersją nazwy duszpasterstwa ministrantów w Polsce – „Krajowe Duszpasterstwo Służby Liturgicznej” (KDSL).

⁴ *Sprawozdanie z XIII spotkania diecezjalnych duszpasterzy służby liturgicznej*. Lublin 7 VI 1971. AKDSL. Teczka Spotkania duszpasterzy diecezjalnych i zakonnych.

⁵ F. Blachnicki, *O jednolity program i styl pracy wśród ministrantów*. Mps. AKDSL. Teczka Duszpasterstwo Służby Liturgicznej; Tenże, *Formacja służby liturgicznej...*, s. 16-29; *Sprawozdanie z ogólnopolskich spotkań diecezjalnych duszpasterzy ministrantów*. I. 26 V 1964 Wrocław, II. 9 III 1965 Częstochowa, III. 14 IX 1965 Lublin. AKDSL. Teczka Spotkania duszpasterzy diecezjalnych i zakonnych; *Sprawozdanie z pierwszego ogólnopolskiego spotkania diecezjalnych duszpasterzy ministrantów*. Wrocław 26 V 1964. Mps. AKDSL. Teczka Spotkania duszpasterzy diecezjalnych i zakonnych, s. 2.

⁶ Tenże, *Formacja służby liturgicznej...*, s. 16-29; J. Ręka, *Formacja służby liturgicznej w Krajowym Duszpasterstwie Służby Liturgicznej w latach 1964-1976*. Mps, Lublin 1981, s. 15, BKUL.

⁷ Tenże, *Projekt ogólnopolskich wytycznych dla duszpasterstwa ministrantów*. Mps. AKDSL. Teczka Duszpasterstwo Służby Liturgicznej; tenże, *Formacja służby liturgicznej...*, s. 30-34; *Sprawozdanie z ogólnopolskich spotkań diecezjalnych duszpasterzy ministrantów*. I. 26 V 1964 Wrocław, II. 9 III 1965 Częstochowa, III. 14 IX 1965 Lublin. AKDSL. Teczka Spotkania duszpasterzy diecezjalnych i zakonnych.

⁸ *Protokół ze spotkania diecezjalnych duszpasterzy ministrantów*. Częstochowa 9 III 1965. Mps, s. 3-5. AKDSL. Teczka Spotkania duszpasterzy diecezjalnych i zakonnych; F. Blachnicki, *Koncepcja duszpasterstwa ministrantów*. W: *Teczka pomocy dla ministrantów nr 3*. Lublin 1966.

⁹ F. Blachnicki, *Sprawozdanie z XVI spotkania diecezjalnych duszpasterzy służby liturgicznej...*, s. 63.

¹⁰ Tenże, *Projekt instrukcji dotyczącej służby ministrantów w odnowionej liturgii mszalnej*. W: *Protokół ze spotkania diecezjalnych duszpasterzy ministrantów*. Częstochowa 9 III 1965. Mps. AKDSL. Teczka Spotkania duszpasterzy diecezjalnych i zakonnych, s. 5-7.

mentów liturgicznych, studium zagadnień wychowawczych dotyczących młodzieży oraz ujednoczenie metod duszpasterstwa ministrantów. Zainicjował zwyczaj przygotowywania sprawozdań rocznych dotyczących duszpasterstwa ministrantów w poszczególnych diecezjach¹¹. Podczas III Spotkania KDSL w Lublinie, 14 IX 1965 r.¹², postulował powołanie centralnego ośrodka koordynacyjnego duszpasterstwa ministrantów, biblioteki liturgicznej, stworzenie wydawnictwa pomocy duszpasterskich, pism dla ministrantów i dla duszpasterzy ministrantów oraz zorganizowanie kursów dla duchowieństwa. Na szczęblu diecezjalnym uważał, że potrzebna jest aprobatą biskupów diecezjalnych dla „Wytycznych” oraz prezentacja ich założeń wobec duchowieństwa diecezjalnego i alumnów, utworzenie sieci dekanalnych duszpasterzy ministrantów, ośrodków intensywnego duszpasterstwa ministrantów, organizowanie ponadparafialnych spotkań wychowawczych dla ministrantów, takich jak dni skupienia, rekolekcje, pielgrzymki i zjazdy oraz szkolenie ministrantów przewodników¹³.

W 1965 r. został zaproszony do współpracy w Konsulcie, której celem była koordynacja działalności KDSL¹⁴. Zajął się wówczas realizacją zadań związanych z organizacją ogólnopolskiego ośrodka liturgicznego oraz formacją ministrantów. W tym celu stworzył przy KUL w Lublinie archiwum i bibliotekę KDSL, dotyczącą duszpasterstwa ministrantów. Na II Spotkanie Duszpasterzy Ministrantów w Częstochowie w 1965 r. przygotował „Teczke pomocy dla duszpasterstwa ministrantów”¹⁵. Jej zawartość wskazuje, że traktował on formację ministrancką jako wprowadzenie w pogłębione życie chrześcijańskie, wynikające ze zrozumienia misterium życia sakramentalnego Kościoła. Pomoce formacyjne kierował do duszpasterzy, animatorów parafialnych grup ministranckich oraz rodziców ministrantów. Od tej pory na każde Spotkanie Diecezjalnych Duszpasterzy Służby Liturgicznej przygotowywał materiały wydawane w formie „Teczki”¹⁶.

¹¹ *Sprawozdanie z działalności duszpasterstwa ministrantów za rok 1966*. Mps. AKDSL. Teczka Spotkania duszpasterzy diecezjalnych i zakonnych.

¹² *Protokół z III-go Spotkania diecezjalnych Duszpasterzy Ministrantów*. Lublin 14 IX 1965. Mps. AKDSL. Teczka Spotkania duszpasterzy diecezjalnych i zakonnych.

¹³ F. Błachnicki, *Drogi realizacji „Wytycznych dla duszpasterstwa ministrantów w Polsce”*. W: *Teczka pomocy dla duszpasterstwa ministrantów nr 1*. 1965.

¹⁴ *Sprawozdanie DKM za 1965*. Mps. AKDSL. Teczka Spotkania duszpasterzy diecezjalnych i zakonnych. Obok ks. Błachnickiego w skład Konsulty weszli: ks. J. Wurcel SDB z Wrocławia, ks. S. Czerwik z Kielc, ks. S. Małysiak z Krakowa, ks. J. Szyborski z Warszawy oraz ks. Janiga z Tarnowa.

¹⁵ *Teczka pomocy dla duszpasterstwa ministrantów nr 1... Teczka zawiera następujące teksty ks. Błachnickiego: Wytyczne dla duszpasterstwa ministrantów w Polsce; Jak realizować „Wytyczne dla duszpasterstwa ministrantów w Polsce”?; Wychowanie ministrantów – nasza wspólna sprawa. Konferencje dla rodziców ministranta: Wychowanie do szacunku, Wychowanie do idealizmu i bezinteresowności.*

¹⁶ W latach 1965-1975 ukazało się 16 numerów „Teczki pomocy”, której tytuł z biegiem czasu ulegał ewolucji. Pierwotnie nosiły nazwę „Teczka pomocy dla duszpasterstwa ministrantów”, następnie „Teczka pomocy dla duszpasterstwa służby liturgicznej”, w końcu nazwa brzmiała „Teczka pomocy dla formacji służby liturgicznej”. Ewolucja nazwy zdradza również, jak w spojrzeniu ks. Błachnickiego dojrzewało i zmieniało się spojrzenie na duszpasterstwo ministrantów. Widział je później jako duszpasterstwo służby liturgicznej, w końcu doszedł do pojęcia „formacja służby liturgicznej”.

Opracował również koncepcję stopni liturgicznych służby ministranckiej¹⁷. Skorzystał w tej pracy z doświadczeń harcerskich¹⁸ oraz wikariuszowskich, kiedy doprowadził do adaptacji zasad skautingu w pracy z ministrantami. Były to stopnie szkoleniowe i wychowawcze¹⁹. Tworząc je opierał się na racjach liturgicznych²⁰, psychologiczno-wychowawczych²¹, religijno-psychicznych²² oraz praktyczno-organizacyjnych²³. Uważał, że stopnie ministranckie uchronią chłopców przed rutyną w posłudze liturgicznej²⁴. Funkcje wykonywane w zgromadzeniu liturgicznym ułożył w szereg hierarchiczny, polegający na przechodzeniu w kolejnych latach formacji przez poszczególne stopnie ministranckie zharmonizowane z okresami rozwoju psychicznego chłopców²⁵. Zaprosił duszpasterzy ministrantów, by w czasie wakacji w 1966 r. wzięli udział w prowadzonych przez niego w Krościenku kapłańskich czasach rekolekcyjnych, które połączył z kursem dla duszpasterzy ministrantów²⁶. Od tego roku wczasy kapłańskie w Krościenku weszły do systemu formacyjnego KDSL jako metoda szkolenia duszpasterzy służby liturgicznej²⁷. Do innych inicjatyw, które podejmował w tym okresie, należały projekty „Godzin ministranckich”²⁸, „Tygodniowych odpraw służby”²⁹ oraz kwestie związane z zaangażowaniem służby liturgicznej w odnowę uroczystej celebry niesporów niedzielnych w parafiach³⁰.

¹⁷ *Protokół z IV Spotkania diecezjalnych Duszpasterzy ministrantów*, Opole 1 III 1966. Mps, s. 2. AKDSL. Teczka Spotkania duszpasterzy diecezjalnych i zakonnych. W ramach prac Konsulty ks. Blachnicki opracował między innymi specjalny ceremoniał przyjmowania chłopców do grup ministranckich; F. Blachnicki, *Ceremoniał dopuszczenia do służby przy ołtarzu i błogosławienia choralistów, ceteroferariuszy, młodszych akolitów, starszych akolitów i lektorów. Teczka pomocy dla duszpasterstwa ministrantów nr 3*. Lublin 1966; tenże, *Program szkolenia liturgicznego ministrantów*. Mps. W: *Krajowe Duszpasterstwo Służby Ołtarza*. Teczka programowa, Lublin 1969; Tenże, *Formacja służby liturgicznej...*, s. 94-96; *Program Dnia Skupienia diecezjalnych duszpasterzy Liturgicznej Służby Ołtarza w Krakowie*. 20 IX 1966. Mps. AKDSL. Teczka Spotkania duszpasterzy diecezjalnych i zakonnych; J. Ręka, *Formacja...*, s. 24.

¹⁸ Patrz rozdział I.

¹⁹ F. Blachnicki, *Formacja służby liturgicznej...*, s. 89-90; J. Ręka, *Formacja...*, s. 22.

²⁰ Tamże, s. 92.

²¹ Tamże, s. 91.

²² Tamże, s. 91-92.

²³ Tamże, s. 90-91.

²⁴ *Protokół z IV Spotkania diecezjalnych Duszpasterzy ministrantów*. Opole 1 III 1966..., s. 2. AKDSL. Teczka Spotkania duszpasterzy diecezjalnych i zakonnych.

²⁵ F. Blachnicki, *Stopnie liturgiczne służby ministranckiej*. W: *Teczka pomocy dla duszpasterstwa ministrantów nr 2*. Lublin 1966; J. Ręka. *Formacja...*, s. 22.

²⁶ Rekolekcje odbyły się w dniach 1-15 VII 1966. *Protokół z IV Spotkania diecezjalnych Duszpasterzy ministrantów*. Opole 1 III 1966... AKDSL. Teczka Spotkania duszpasterzy diecezjalnych i zakonnych, s. 8.

²⁷ J. Ręka, *Formacja...*, s. 23.

²⁸ Tenże, *Koncepcja, metoda i program godziny ministranckiej*. W: *Teczka pomocy dla duszpasterstwa ministrantów nr 4*. Lublin 1967; tenże, *Formacja służby liturgicznej...*, s. 103-107; *Protokół z VI Spotkania diecezjalnych Duszpasterzy ministrantów*. Mps. AKDSL. Teczka Spotkania duszpasterzy diecezjalnych i zakonnych, s. 4.

²⁹ Tenże, *Schemat i ceremoniał tygodniowej odprawy służby*. W: *Teczka pomocy dla duszpasterstwa ministrantów nr 3*. Lublin 1966.

³⁰ Tenże, *Problem niesporów a duszpasterstwo ministrantów*. W: *Teczka pomocy dla duszpasterstwa ministrantów nr 3...*

Patrząc na działalność ks. Blachnickiego w latach 1964-67, można powiedzieć, że bardzo szybko stał się liderem KDSL. Miał decydujący wpływ na ustalanie założeń programowych formacji służby liturgicznej w Polsce, ukazując w odnowie liturgii „pierwszą zasadę” duszpasterstwa służby liturgicznej oraz formację służby liturgicznej jako wychowanie „elit katolickiego laikatu dla apostołstwa świeckich”. Do jego istotnych osiągnięć należało opracowanie „Wytycznych dla duszpasterstwa ministrantów w Polsce”, systemu stopni służby liturgicznej, „godzin ministranckich” i „Przykazań ministranta”³¹. Zaangażowanie ks. Blachnickiego w koordynację działalności diecezjalnych duszpasterzy ministrantów oraz tworzenie podwalin formacyjnych dla służby liturgicznej w Polsce sprawiły, że na 105. KEP, która miała miejsce 24 XI 1967 r. w Warszawie, powołano go na stanowisko Krajowego Duszpasterza Służby Liturgicznej³². Nominacja ta miała stać się impulsem dla nowego rozwoju działalności KDSL³³.

Ważnym wymiarem duszpasterstwa służby liturgicznej stała się obok formacji lektorów³⁴ praca nad programem żeńskiej służby liturgicznej³⁵. Ks. Blachnicki uważał, że liturgiczna służba ołtarza w Kościele, podobnie jak sakrament święceń, była zawsze zastrzeżona dla mężczyzn, względnie młodzieńców i chłopców. Stwierdził jednak, że reforma Soboru Watykańskiego II, zachowując zasadniczo tradycyjną linię, wprowadziła zmiany, które dopuszczały służbę liturgiczną dziewcząt. Uważał, że soborowa reforma liturgiczna stwarza możliwość formacji dziewcząt w parafialnych grupach liturgicznych, paralelnie do grup ministranckich, dlatego tworzył program formacyjny dla męskich i żeńskich grup służby liturgicznej. Do posług żeńskich zaliczał scholę śpiewaczą w zgromadzeniu liturgicznym, funkcję komentatora oraz posługi porządkowe, które określał jako posługę ładu³⁶.

2. Program formacyjny służby liturgicznej

Ks. Blachnicki pracując w KDSL, stworzył wszechstronny, odpowiadający soborowej wizji odnowy Kościoła system formacyjny służby liturgicznej, który otrzymał ostatecznie formę parafialnego deuterokatechumenatu³⁷. System był nowością w praktyce duszpa-

³¹ J. Ręka, *Formacja...*, s. 30-31.

³² S. Wyszynski, *Dekret dla ks. Blachnickiego na Krajowego Duszpasterza Służby Ołtarza*. 7 XII 1967. AAK. APFB. PB 65-79/67.

³³ J. Ręka, *Formacja...*, s. 28.

³⁴ Tenże, *Program formacji lektorów*. W: *Teczka pomocy dla duszpasterstwa ministrantów nr 6...*; tenże, *Zarys koncepcji wychowania lektorów*. W: *Teczka pomocy dla duszpasterstwa ministrantów nr 6...*

³⁵ Tenże, *Dziewczęca służba ołtarza. Ogólne wytyczne duszpasterskie*. W: *Teczka pomocy dla duszpasterstwa ministrantów nr 6*.

³⁶ Tenże, *Formacja służby liturgicznej...*, s. 157-158.

³⁷ „Deuterokatechumenat” – ks. Blachnicki stworzył to pojęcie, aby zaznaczyć, że formacja deuterokatechumenalna, realizowana w ramach KDSL a później w ramach „Ruchu Żywego Kościoła”, jest kierowana do osób ochrzczonych, które potrzebują umocnienia i ugruntowania swojej wiary. Pojęcie „deuterokatechumenat” jest też odróżnieniem formacji wypracowanej przez ks. Blachnickiego od pojęcia „neokatechumenat” wypracowanego przez K. Arguello w ramach „Drogi neokatechumenalnej”. Tradycje formacyjne wypracowane przez ks. Blachnickiego są zupełnie niezależne, pochodzą z jego badań naukowych w dziedzinie katechetyki oraz z inspiracji „Obrzędami chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych” wydanych w 1972 r.

sterstwa służby liturgicznej oraz w posoborowym nurcie odnowy liturgicznej w Kościele³⁸. Kształtował się w latach 1964-1976³⁹. Ks. Blachnicki opierał się na wskazaniach Soboru Watykańskiego II i na dokumentach odnowionej liturgii⁴⁰. Szczególnie inspirowała go myśl dotycząca starannego wychowania służby liturgicznej do odpowiedniego wykonywania zadań⁴¹. Uważał, że formacja służby liturgicznej w parafii musi przyjąć kształt szkoły liturgicznej, która wychowuje do życia liturgicznego i zaangażowania apostołskiego, z czym wiązał wykonywanie funkcji w ramach zgromadzenia liturgicznego. Osoby, które kończyły formację stawały się wychowawcami młodszych grup ministranckich i pomocnikami kapłanów w prowadzeniu parafialnej szkoły liturgicznej⁴². Najważniejsze akcenty programu zostały oparte o słowo Boże, liturgię, służbę i wspólnotę. Wokół nich koncentrowała się formacja obejmująca okres od pierwszej Komunii świętej aż do opuszczenia szkoły średniej, w okolicach osiemnastego-dziewiętnastego roku życia.

Program uwzględniał okresy rozwoju psychicznego dzieci i młodzieży. Wspólną bazą parafialnego zespołu liturgicznego, zarówno chłopięcego, jak i dziewczęcego, była schola liturgiczna, w której następowało przygotowanie do zadań indywidualnie wykonywanych w zgromadzeniu. Dla chłopców były to funkcje ministranta, lektora, psalterzysty, natomiast dla dziewcząt zadania związane z przygotowywaniem darów niesionych w procesji do ołtarza, funkcje porządkowe oraz służba komentatorki⁴³. Koncepcja „parafialnej szkoły liturgicznej” miała na celu wprowadzenie młodych ludzi do pełni życia chrześcijańskiego, odkrycie powołania do stawania się nowym człowiekiem, który poprzez świadectwo chrześcijańskie oparte na słowie Bożym (martyria), życie liturgiczne (leiturgia) i służbę (diakonia) podejmowaną według rozpoznanych darów i charyzmatów rozwija się we wspólnocie „Żywego Kościoła” (koinonia). W ten sposób formacja ta realizowała prawa rozwoju życia chrześcijańskiego we wspólnocie Kościoła, na których

³⁸ F. Blachnicki, *Formacja służby liturgicznej w Polsce 1964-1976*. Mps. AKDSL. Teczka Duszpasterstwo Służby Liturgicznej, s. 1; J. Ręka, *Formacja...*, s. 72.

³⁹ Tenże, *Wytyczne dla duszpasterstwa służby liturgicznej w Polsce*. W: tenże, *Formacja służby liturgicznej...*, s. 30-34; tenże, *Koncepcja formacji lektorów i żeńskich zespołów służby liturgicznej*. W: *Teczka pomocy dla duszpasterstwa ministrantów nr 6*. Red. tenże, Lublin 1968. Por. *Sprawozdanie z VIII dni skupienia diecezjalnych duszpasterzy służby ołtarza*. Krościenko n/Dunajcem. 26-31 VIII 1968. AKDSL. Teczka Spotkania duszpasterzy diecezjalnych i zakonnych; tenże, *Program szkolenia liturgicznego dla poszczególnych stopni służby liturgicznej*. W: tenże, *Formacja służby liturgicznej...*; tenże, *Dziesięcioletni plan i program formacji męskiej służby liturgicznej (1972-1975)*. W: *Teczka pomocy dla duszpasterstwa ministrantów nr 11*. Red. tenże, Lublin 1972. AKDSL, *Teczka pomocy dla duszpasterstwa służby liturgicznej nr 14*. Red. tenże, Lublin 1974. AKDSL, *Teczka pomocy dla formacji służby liturgicznej nr 15*. Red. tenże, Lublin 1975. AKDSL; tenże, *Zarys ujednoczonej koncepcji formacji lektorów(1974)*. W: tenże, *Nowy zarys koncepcji formacji lektorów...*; *Teczka pomocy dla duszpasterstwa służby liturgicznej nr 14...*; tenże, *Nowy trzyletni program formacji lektorów, komentatorów i animatorów liturgicznych (1976)*. W: tenże, *Trzyletni program formacji biblijno-liturgicznej lektorów, komentatorów, animatorów liturgicznych w Polsce...*; *Teczka pomocy dla formacji służby liturgicznej nr 16*. Red. tenże, Lublin 1976.

⁴⁰ *Ordo Missae* (1969-70), *Ordo Baptismi Parvulorum* (1969), *Ministeria quaedam* (1972), *Ordo Initiationis Christianae Adultorum* (1972).

⁴¹ KL 29.

⁴² F. Blachnicki, *Pierwszy rok formacji dziecięcej scholi liturgicznej. Ogólne wskazania pastoralne*. W: *Teczka formacyjna nr 1...*, s. 1.

⁴³ Tamże, s. 2-3.

bazowała wznowiona po Soborze Watykańskim II instytucja katechumenatu. Ks. Blachnicki ukształtował „szkoły służby liturgicznej” jako wspólnoty deuterokatechumenalne, wprowadzając w życie parafii ten typ duszpasterstwa⁴⁴.

Fundamentem, na którym oparł formację grup młodzieżowych, były napisane 11 II 1971 r., programy: „Nasza Droga”⁴⁵ – skierowany do dziewcząt oraz „Nasz Program” dla chłopców⁴⁶. Zawierały dziesięć zasad, na których opierało się życie duchowe chłopców i dziewcząt, należących do grup formacyjnych „Parafialnych Wspólnot Służby Liturgicznej”⁴⁷. Programy koncentrowały młodzież na osobie Chrystusa i Niepokalanej oraz na Kościele. Zachęcały do stawiania się nowym człowiekiem przez słowo Boże, modlitwę, służbę, ascezę, ofiarność, skromność, czystość oraz abstynencję od alkoholu i tytoniu⁴⁸. Zasady te w radykalnej formie ukazywały młodzieży życie chrześcijańskie. Wynikały one z odkrycia przez ks. Blachnickiego prawdy, którą określił jako „odwaga wiary”, wyrażającej się w stawianiu młodym ludziom wysokich wymagań, w połączeniu z zachętą do życia ewangelicznego od najmłodszych lat. Mówił o tym w następujący sposób: „A więc otwarła się pewna droga, pewna metoda: stawiać wysokie wymagania autentyzmu chrześcijańskiego dla wszystkich – dla dzieci, potem dla młodzieży. [...] Głosić autentyczną Ewangelię. Nie głosić podwójnej moralności: jednej dla przeciętnych, normalnych chrześcijan, a inną dla wybranych, którzy są wezwani do świętości, na drogę życia rad ewangelicznych. Głosić powszechne powołanie do świętości! Trzeba zmienić model życia chrześcijańskiego, ten zwyczajny, który głosimy dla wszystkich chrześcijan. Na początku będą to oazy, grupy nieliczne, ale jeżeli te grupy znajdą dostęp doświadczalny, egzystencjalny do tego nowego sposobu życia, wyzwoli to radość, entuzjazm i to będzie coś zaraźliwego. To jest właśnie droga odwagi wiary”⁴⁹.

Ks. Blachnicki opracował program, który pozwalał na inicjację w życie chrześcijańskie, realizujące założenia katechumenatu. Było w nim miejsce na formację modlitewną, opartą na kontakcie ze słowem Bożym; formację liturgiczną polegającą na umiejętności spotkania osobowego z Bogiem przez znaki i symbole liturgiczne; formację wspólnotową realizowaną w zgromadzeniu liturgicznym, rodzinie, scholi liturgicznej i wspólnocie parafialnej oraz formację do życia apostołskiego i świadectwa składanego życiem i słowem⁵⁰.

Cykl dziecięcy formacji służby liturgicznej trwał sześć lat, rozpoczął się po przyjęciu pierwszej Komunii świętej. W przypadku chłopców pierwszy rok formacji był okresem kandydatury. Polegał na wprowadzeniu w środowisko zespołu liturgicznego, wypracowaniu odpowiednich predyspozycji wewnętrznych, wyrażających się w gestach i po-

⁴⁴ Tenże, *Formacja służby liturgicznej jako jedna z form młodzieżowego deuterokatechumenatu...*, s. 87-93.

⁴⁵ Tenże, *Nasza droga. Ideal życiowy dziewcząt należących do wspólnoty służby liturgicznej*. W: tenże, *Teczka oazy rekolekcyjnej II stopnia. Oaza Niepokalanej – Oaza Nowego Życia...*, s. 12-13.

⁴⁶ Tenże, *Nasz program. Ideal życiowy chłopców należących do wspólnoty służby liturgicznej*. W: tenże, *Teczka oazy rekolekcyjnej II stopnia. Oaza Niepokalanej – Oaza Nowego Życia...*, s. 10-11.

⁴⁷ Tenże, *Życie swoje oddałem za Kościół...*, s. 56.

⁴⁸ Tenże, *Nasz droga...*, s. 12-13; tenże, *Nasz program...*, s. 10-11.

⁴⁹ Tenże, *Świadectwo niepokornego...*, s. 10-11.

⁵⁰ Tenże, *Koncepcja formacji służby liturgicznej w świetle dekretu „Ministeria quaedam”...*, s. 83-86.

stawach liturgicznych, przygotowaniu do wykonywania najważniejszych czynności ministranckich oraz ukazaniu wymagań, jakie stawia się ministrantom⁵¹. Drugi rok formacji związany był z funkcją choralisty w scholi śpiewaczej. Chłopców przygotowywano do wykonania śpiewu, ucząc ich, że śpiew w liturgii jest formą uwielbienia Boga⁵². Na zakończenie drugiego roku chłopcy mogli wyjechać na ODB, według programu opracowanego przez ks. Blachnickiego w latach 50-tych⁵³, celem przeżycia prawdy o dziecięctwie Bożym⁵⁴. W trzecim roku chłopcy pełnili funkcję ministrantów światła. Był to początek posług wypełnianych w prezbiterium. Formacja koncentrowała się wokół symboliki światła, chrztu świętego i dziecięctwa Bożego skierowanego do Boga Ojca⁵⁵. W czasie wakacji uczestniczyli w ODB drugiego stopnia, opartej na spotkaniu z drugim człowiekiem⁵⁶. W czwartym roku ministranci pełnili funkcję ministranta księgi, krzyża i kadzidła. Zapoznawali się z księgami liturgicznymi i układem roku liturgicznego. Formacja wewnętrzna koncentrowała się na idei dziecięctwa Bożego w relacji do Syna, postawie nawrócenia połączonej z wewnętrznym noszeniem krzyża oraz praktyce dobrowolnego umartwienia. Chłopcy uczyli się modlitwy opartej na zasadzie „służyć modląc się”⁵⁷. Pogłębieniem formacji była ODB trzeciego stopnia wprowadzająca w doświadczenie wspólnoty⁵⁸. Piąty rok związany był z funkcją ministranta ołtarza i ministranta kadzidła. Formacja koncentrowała się wokół idei dziecięctwa Bożego w relacji do Ducha Świętego oraz Mszy świętej jako ofiary Chrystusa i dziękczynienia. Ministranci uczyli się postawy współofiarności i dziękczynienia w liturgii oraz w codziennym życiu⁵⁹. W szóstym roku chłopcy pełnili funkcję starszych ministrantów. Było to zwieńczenie formacji dziecięcej. Ideą wychowawczą było doświadczenie dziecięctwa Bożego w odniesieniu do Kościoła. Chłopcy uczyli się posługi ceremoniarza kierującego służbą zespołu liturgicznego. Mogli już być przewodnikami młodszych grup. W związku z tym brali udział w kursach przygotowujących do prowadzenia godzin ministranckich⁶⁰.

⁵¹ Tenże, *Formacja kandydatów do zespołu służby liturgicznej. Pierwszy rok formacji dziecięcej scholi liturgicznej...*, s. 1. W: *Teczka formacyjna nr 1...*; S. Szczepaniec, *Kandydat na ministranta. Pierwszy rok formacji Zespołów Służby Liturgicznej*. Kraków 1985, s. 13-14; *Notatnik kandydata na ministranta*. Kraków 1986.

⁵² F. Blachnicki, *Formacja kandydatów do zespołu służby liturgicznej. Pierwszy rok formacji dziecięcej scholi liturgicznej...*, s. 2-3; S. Szczepaniec, *Choralista. Drugi rok formacji Zespołów Służby Liturgicznej*. Kraków 1982; *Notatnik choralisty*, Kraków 1981.

⁵³ Patrz rozdział II.

⁵⁴ S. Szczepaniec, *Oaza Dzieci Bożych*. W: *Formacja podstawowa służby liturgicznej i Ruchu Światło-Życie*. Red. M. Ostrowski, Kraków 1989, s. 15-23.

⁵⁵ *Podręcznik formacyjny nr 3. Formacja ceteroferariuszy czyli ministrantów światła. Trzeci rok formacji dziecięcej scholi liturgicznej*. Red. F. Blachnicki, Lublin 1980; S. Szczepaniec, *Ministrant światła. Trzeci rok formacji Zespołów Służby Liturgicznej*, Kraków 1983; *Notatnik ministranta światła*. Kraków 1984.

⁵⁶ S. Szczepaniec, *Podręcznik Oazy Dzieci Bożych drugiego stopnia*. Kraków 1983, s. 7-9; *Oaza Dzieci Bożych drugiego stopnia. Notatnik uczestnika*, Kraków 1983.

⁵⁷ F. Blachnicki, *Program szczegółowy formacji męskiej służby liturgicznej w ramach szkoły podstawowej...*, s. 4-5; *Ministrant księgi*. Podręcznik, Kraków 1984; *Notatnik ministranta księgi*. Kraków 1985.

⁵⁸ J. Morawa, *Podręcznik Oazy Dzieci Bożych trzeciego stopnia*, Kraków 1985.

⁵⁹ F. Blachnicki, *Program szczegółowy formacji męskiej służby liturgicznej w ramach szkoły podstawowej...*, s. 5; *Ministrant ołtarza*. Podręcznik, Kraków 1986; *Notatnik ministranta ołtarza*, Kraków 1986.

⁶⁰ F. Blachnicki, *Program szczegółowy formacji męskiej służby liturgicznej w ramach szkoły podstawowej...*, s. 5; *Program kursu dla prowadzących grupy ministrantów i scholi*, Kraków 1985.

Program formacji żeńskiej służby liturgicznej w okresie dziecięcym przebiegał, podobnie jak formacja chłopców, z uwzględnieniem ogólnokościelnych zasad dotyczących posług żeńskich w liturgii. Określał funkcje liturgiczne, które mogły być powierzane dziewczętom, ukazując ich znaczenie oraz wiążąc z nimi formację poszczególnych lat. Były to funkcje scholi śpiewawczej, darów, ładu, komentatora liturgicznego oraz animatora⁶¹. Dziecięcy cykl formacyjny żeńskiej służby liturgicznej rozpoczynał się po przyjęciu pierwszej Komunii świętej. Formacja dziewcząt przebiegała w trzech etapach. Pierwsze dwa lata były związane z formacją w scholi śpiewawczej. Dziewczynki uczyły się spotkania w wierze z Chrystusem w słowie i sakramencie, modlitwy liturgicznej i osobowego przeżywania znaków liturgicznych i sakramentów. Był to okres pogłębienia inicjacji eucharystycznej. W ramach formacji dziewczęta, podobnie jak chłopcy, brały udział w ODB pierwszego stopnia⁶². Następne dwa lata związane były ze służbą darów ofiarnych. W pracy formacyjnej akcentowano miłość chrześcijańską – miłosierdzie i dobroczynność, ukazując związek przynoszenia darów do ołtarza z postawą niesienia darów bliźnim w codziennym życiu. Dziewczęta uczestniczyły w tym okresie w ODB drugiego stopnia⁶³. Ostatnie dwa lata formacji były związane ze służbą ładu i porządku. Formacja łączyła się z sakramentem bierzmowania. Dziewczęta uczyły się odpowiedzialności za modlitwę innych w zgromadzeniu oraz odkrywały znaczenie służby we wspólnocie Kościoła. W czasie wakacji brały udział w ODB trzeciego stopnia⁶⁴.

Młodzieżową formację zespołów służby liturgicznej ks. Blachnicki kierował do chłopców i dziewcząt w wieku piętnaście-dziewiętnaście lat⁶⁵. W męskich zespołach służby liturgicznej chłopcy przygotowywali się do posługi lektora⁶⁶. Spełniali tę funkcję liturgiczną przejściowo, jako lektorzy kandydaci i lektorzy uprawnieni, w odróżnieniu od lektorów stałych, ustanowionych przez biskupa⁶⁷. Formacja praktyczna była poświęcona przygotowaniu do funkcji lektora, psalterzysty i animatora, który przewodniczył zespołowi liturgicznemu i pomagał kapłanowi w kształtowaniu liturgii niedzielnej. Cel formacji duchowej był wyrażony w słowach, będących symbolem lektorów w Polsce, Fos-Zoe (światło-życie), splecionych w formie krzyża. Ten starochrześcijański znak Chrystusa, który inspirował ks. Blachnickiego od początku lat 70-tych⁶⁸, był dla lektorów streszczeniem programu życiowego. Lektorzy uczyli się kształtować własne życie w świetle słowa Bożego, celem osiągnięcia „koncentracji etycznej”, polegającej na zgodności między wyznawaną wiarą i postępowaniem w codziennym życiu. Taka postawa pozwalała na ukształtowanie nowego człowieka, żyjącego słowem Bożym i posiadającego „nowe życie”. W pracy wychowawczej z lektorami akcentowano wstrzemięźliwość, czego wyra-

⁶¹ F. Blachnicki, *Program formacji żeńskiej służby liturgicznej w Polsce*. W: *Szkola liturgiczna w oazie rekolekcyjnej. Teczka ogólna dla diakonii liturgicznej*. Red. tenże, Lublin 1976, s. 33-41.

⁶² Tamże.

⁶³ Tamże.

⁶⁴ Tamże.

⁶⁵ Tenże, *Trzyletni program formacji biblijno-liturgicznej lektorów, komentatorów i animatorów muzycznych w Polsce...*

⁶⁶ Tenże, *Program formacji lektorów...*

⁶⁷ *Szkola lektora. Szkola liturgiczna w oazie rekolekcyjnej*. Red. Blachnicki, Lublin 1973.

⁶⁸ Ks. Blachnicki zetknął się z tym znakiem za sprawą znanego liturgisty i biblisty Piusa Parscha, zmarłego 11 III 1954, na którego grobie w Klosterneuburgu\ umieszczony był symbol Fos-Zoe wpleciony w znak krzyża.

zem była abstynencja od alkoholu i tytoniu oraz wychowanie do czystości i skromności w relacjach między chłopcami i dziewczętami. Wzorem życiowym była Maryja, która najdoskonalej urzeczywistniła jedność pomiędzy „światłem i życiem”. Formacja lektorów miała dopomóc im w odnalezieniu powołania życiowego oraz ukazać życie chrześcijańskie jako służbę dla wspólnoty Kościoła⁶⁹.

Formacja ta obejmowała kierunki ascetyczny, biblijny i liturgiczny oraz techniczne przygotowanie do posługi lektora. Ks. Blachnicki akcentował metodę samowychowawczą, polegającą na pracy indywidualnej nad sobą oraz wspólnotową metodę wychowania przez atmosferę panującą w zespole ministranckim⁷⁰. Podczas trzyletniej formacji chłopcy w okresie wakacyjnym uczestniczyli w rekolekcjach – Oazach Nowego Życia pierwszego, drugiego i trzeciego stopnia. Pierwszy stopień koncentrował się na formacji religijno-moralnej wokół tematu „osoba – nowy człowiek”⁷¹, drugi stopień wychowywał do dialogu z Bogiem i człowiekiem⁷², a trzeci stopień wprowadzał w doświadczenie wspólnoty Kościoła⁷³. Całość programu określano skrótową formułą: „ja – ty – my”. Ks. Blachnicki zawarł w nim przemyślenia dotyczące personalizmu dialogicznego, pogłębione myślą eklezjologiczną. Poszczególne stopnie Oazy Nowego Życia wprowadzały chłopców w kolejny rok formacji lektorskiej. Następnie w ciągu roku szkolnego w parafiach odbywały się spotkania formacyjne⁷⁴, pogłębiające przeżycia rekolekcyjne. Prowadzono je w małych grupach, spotykających się na cotygodniowych rozmowach ewangelicznych uzupełnianych spotkaniami prowadzonymi metodą kręgu biblijnego i liturgicznego⁷⁵. Ostatnim elementem formacyjnym dla grup lektorskich były organizowane co sześć tygodni Dni Wspólnoty Służby Liturgicznej. Były to spotkania męskich i żeńskich zespołów służby liturgicznej z kilku parafii jednego miasta bądź dekanatu. Te kilkugodzinne spotkania, o charakterze dnia skupienia, były prowadzone w duchu i atmosferze oazy wakacyjnej. Miały na celu odnowienie i umocnienie gorliwości formacyjnej członków zespołów służby liturgicznej⁷⁶. Przez trzy lata wszechstronnej formacji biblijno-liturgicznej chłopcy przechodzili kolejne stopnie zaangażowania we wspólnotę, stając się w siódmym roku formacji kandydatami na lektorów⁷⁷, a w ósmym roku lektorami

⁶⁹ F. Blachnicki, *Zarys koncepcji formacji lektorów...*

⁷⁰ Tamże.

⁷¹ Tenże, *Teczka oazy rekolekcyjnej I stopnia. Oaza Niepokalanej – Oaza Nowego Życia. Osoba – Nowy człowiek*, Krościenko 1972; tenże, *Ogólne założenia programowe Oazy Nowego Życia I stopnia*. W: *Pomoce dla wspólnot służby liturgicznej*, Lublin 1971-72. Seria A, s. 10.

⁷² Tenże, *Teczka oazy rekolekcyjnej II stopnia. Oaza Niepokalanej – Oaza Nowego Życia. Spotkanie – dialog*. Krościenko 1973; tenże, *Dialog i spotkanie. Założenia programowe „Oazy Niepokalanej” i „Oazy Nowego Życia” II stopnia*. W: *Pomoce dla wspólnot służby liturgicznej*, Lublin 1971-72. seria C, s. 5-6.

⁷³ Tenże, *Oaza Nowego Życia III stopnia. Wspólnota – koinonia. Materiały dla prowadzących*, Krościenko 1972; tenże, *Teczka Oazy Niepokalanej i Oazy Nowego Życia III stopnia. Wspólnota – koinonia*, Krościenko 1976.

⁷⁴ Tenże, *Schemat spotkania tygodniowego lektorów...*, s. 64-65; *Teczka formacji lektorów nr 3. Praca samowychowawcza w zespole lektorów. I rok pracy parafialnej...*

⁷⁵ Tenże, *Pomoce dla wspólnot służby liturgicznej*, Lublin 1971-74, 74-75, 75-76; tenże, *Pomoce dla formacji służby liturgicznej*, Lublin 1976-78.

⁷⁶ Tenże, *Dni Wspólnoty Służby Liturgicznej. Wskazania ogólne dla organizatorów...*

⁷⁷ Tenże, *Pierwszy rok pracy w zespole lektorów przyjmujących program i metody „Oazy Nowego Życia”...*

uprawnionymi⁷⁸. Od dziewiątego roku formacji przygotowywali się przez odpowiednie kursy do posługi animatora wspólnoty służby liturgicznej⁷⁹. Po specjalnych rekolekcjach, będących syntezą dotychczasowego programu formacyjnego⁸⁰, miała miejsce uroczysta promocja na animatora wspólnoty służby liturgicznej. Natomiast część z nich, po osiągnięciu właściwego wieku, miała również możliwość przyjąć ustanowienie biskupie do posługi lektora i akolity⁸¹.

Ks. Blachnicki opracował również zarys programu formacyjnego dla młodzieży żeńskiej, skierowanego do dziewcząt w wieku piętnastu – dziewiętnastu lat⁸². Przez pierwsze dwa lata formacji dziewczęta uczyły się posługi komentatorki w zgromadzeniu liturgicznym. Był to czwarty etap formacji żeńskich wspólnot służby liturgicznej⁸³. Ostatnie dwa lata, piąty etap formacji, przygotowywał je do funkcji animatorki żeńskich wspólnot liturgicznych⁸⁴. Formacja dziewcząt była prowadzona według metod stosowanych w formacji lektorów. Opierała się na wakacyjnych rekolekcjach Oazy Niepokalanej⁸⁵ pierwszego⁸⁶, drugiego⁸⁷ i trzeciego⁸⁸ stopnia, całorocznych spotkaniach w małych grupach, należących do parafialnych wspólnot żeńskiej służby liturgicznej⁸⁹ oraz na Dniach

⁷⁸ Tenże, *Program formacji drugiego roku pracy parafialnej wspólnoty służby liturgicznej...*

⁷⁹ Tenże, *Wspólnoty Służby Liturgicznej. Teczka pomocy dla moderatorów oraz innych opiekunów grup młodzieżowych...*; tenże, *Oaza Żywego Kościoła. Teczka ogólna dla oaz wszelkiego typu...*

⁸⁰ Tenże, *Oaza rekolekcyjna animatorów Ruchu Światło-Życie. Teczka dla prowadzących*, Krościenko 1975.

⁸¹ Tenże, *Trzyletni program formacji biblijno-liturgicznej lektorów, komentatorów i animatorów liturgicznych w Polsce...*

⁸² Tenże, *Liturgiczna Schola dziewcząt. Teczka duszpasterska nr 1. Materiały zasadnicze...*; tenże, *Zasady życia parafialnej Oazy Niepokalanej...*

⁸³ Etapy 1-3 dotyczyły formacji obejmującej dziewczynki w wieku 9-14 lat w ramach wspólnot dziecięcych.

⁸⁴ Tenże, *Program formacji żeńskiej służby liturgicznej w Polsce...*, s. 33-41; tenże, *Wspólnota służby liturgicznej dziewcząt. Program i organizacja pracy wychowawczej...*; tenże, *Trzyletni program formacji biblijno-liturgicznej lektorów, komentatorów i animatorów liturgicznych w Polsce...*; tenże, *Wspólnoty Służby Liturgicznej. Teczka pomocy dla moderatorów oraz innych opiekunów grup młodzieżowych...*; tenże, *Oaza Żywego Kościoła. Teczka ogólna dla oaz wszelkiego typu...*; tenże, *Oaza rekolekcyjna animatorów Ruchu Światło-Życie...*

⁸⁵ Tenże, „Oaza Niepokalanej”. *Metoda rekolekcji zamkniętych dla dziewcząt...*; tenże, „Oaza Niepokalanej”. *Instrukcja ogólna dla duszpasterzy...*

⁸⁶ Tenże, *Oaza Niepokalanej. Rekolekcje dla dziewcząt I stopień...*; tenże, *Teczka oazy rekolekcyjnej I stopnia. Oaza Niepokalanej – Oaza Nowego Życia...*; tenże, *Oaza Niepokalanej. Stopień pierwszy. Ogólne założenia programowe*. W: *Pomoce dla wspólnot służby liturgicznej*, Lublin 1971-72. Seria B, s. 20-21.

⁸⁷ Tenże, *Teczka oazy rekolekcyjnej II stopnia. Oaza Niepokalanej – Oaza Nowego Życia...*; tenże, *Dialog i spotkanie. Założenia programowe „Oazy Niepokalanej” i „Oazy Nowego Życia” II stopnia...*

⁸⁸ Tenże, *Oaza Nowego Życia III stopnia. Wspólnota – koinonia...*; tenże, *Teczka Oazy Niepokalanej i Oazy Nowego Życia III stopnia. Wspólnota – koinonia...*

⁸⁹ Tenże, *Program pracy Oazy Niepokalanej*; tenże, *Program życiowy dziewcząt Oazy Niepokalanej...*; tenże, *Wstępny rok formacji scholi liturgicznej dziewcząt...*; tenże, *Liturgiczna Schola dziewcząt. Teczka duszpasterska nr 2. Pierwszy rok pracy w grupie młodzieżowej...*; tenże, *Liturgiczna Schola dziewcząt. Teczka duszpasterska nr 3. Drugi rok pracy w grupie młodzieżowej...*; tenże, *Program pracy wspólnoty służby liturgicznej dziewcząt na rok pierwszy...*; tenże, *Pierwszy rok pracy w scholi liturgicznej dziewcząt przyjmujących program „Oazy Niepokalanej”...*; tenże, *Szkoła komentatora liturgicznego...*; tenże, *Pomoce dla wspólnot służby liturgicznej...* 1971-74, 74-75, 75-76; tenże, *Pomoce dla formacji służby liturgicznej...* 1976-78.

Wspólnoty Służby Liturgicznej, w których dziewczęta uczestniczyły razem z chłopcami. Ks. Blachnicki widział możliwość kontynuacji służby komentatorki w dojrzałym życiu w pracy katechetycznej, do której wezwane są dziewczyny jako przyszłe matki. Akcentował także wychowanie do macierzyństwa, wypracowując w dziewczętach postawę opiekuńczą wobec wszelkich przejawów życia, szczególnie za życie Boże w ludzkich sercach. Ks. Blachnicki uważał, że dziewczęta po zakończeniu formacji powinny mieć możliwość podjęcia na stałe posługi katechetki i pomocnicy charytatywnej, analogicznie do posług męskich lektora i akolity⁹⁰.

Zakończenie

Ks. Blachnicki działalnością w ramach KDSL, któremu przewodniczył nieprzerwanie aż do wyjazdu z Polski pod koniec 1981 r., wpłynął na rozwój duszpasterstwa służby liturgicznej. Wprowadził do pracy diecezjalnych i parafialnych duszpasterzy grup ministranckich metody formacyjne oparte o dokumenty odnowy liturgicznej i nowoczesne metody katechetyczne. Moderował współpracę duchowieństwa diecezjalnego i zakonnego w ramach Krajowego Duszpasterstwa Służby Liturgicznej, stworzył Krajowy Ośrodek Formacji Służby Liturgicznej w Lublinie, wprowadził oazy rekolekcyjne jako metodę pracy duszpasterskiej z dziećmi i młodzieżą, stworzył program stopni liturgicznych dla chłopców i dziewcząt zaangażowanych w zespoły służby liturgicznej. Zwieńczeniem jego pracy jako Krajowego Duszpasterza Służby Liturgicznej był program dziesięcioletniej formacji wspólnot służby liturgicznej metodą młodzieżowego deuterokatechumenatu, który służył pogłębieniu życia chrześcijańskiego dzieci i młodzieży. Program ten był unikalny nie tylko w wymiarze Kościoła polskiego, lecz także poza jego granicami⁹¹. Jednym z owoców pracy ks. Blachnickiego z dziećmi i młodzieżą w oparciu o liturgię, była wielka liczba powołań do życia kapłańskiego i zakonnego, które mają swoje początki w grupach formacyjnych zespołów służby liturgicznej. Powołania te, od połowy lat 60-tych, przyczyniły się do zwiększenia liczby kapłanów i sióstr zakonnych w Polsce. Zjawisko to można nadal zaobserwować, ponieważ duża część kandydatów do seminariów oraz zgromadzeń zakonnych, żeńskich i męskich, wskazuje jako miejsce dojrzewania powołania duszpasterstwo liturgiczne oraz RŻK⁹². Dowodzi tego duża liczba pisemnych wypowiedzi, nadesłanych przez alumnów seminariów duchownych i siostry zakonne, w odpowiedzi na pytanie o wpływ ks. Blachnickiego na odkrycie powołania do życia kapłańskiego i konsekrowanego⁹³. Wielkim owocem jego posługi jako Krajowego Duszpasterza Służby Liturgicznej było również zainicjowanie RŻK, który wyrósł na bazie KDSL. Z biegiem czasu KDSL stało się integralną częścią RŻK, który obok wspólnot liturgicznych dzieci i młodzieży ogarnął także inne grupy młodzieży i dorosłych, tworząc w kraju rządonym przez władze komunistyczne bezprecedensowy w bloku sowieckim oddolny ruch religijny⁹⁴.

⁹⁰ J. Ręka, *Formacja...*, s. 94.

⁹¹ Tamże, s. 99.

⁹² F. Blachnicki, *Ruch Światło-Życie a problem powołań*. W: tenże, *Szkola Chrystusa*, Kraków 1987, s. 77-86.

⁹³ APPBFB. *Teczka Wpływ Oazy Żywego Kościoła (Ruchu Światło-Życie) na powołanie*.

⁹⁴ F. Blachnicki, *Godziny Taboru...*, s. 37-43.